

Riikka Nikko

KUOLEMA PÄÄTTÄÄ ELÄMÄN, MUTTA EI YHTEYTTÄ

Kuvataiteen koulutusohjelma

2014

KUOLEMA PÄÄTTÄÄ ELÄMÄN, MUTTA EI YHTEYTTÄ

Nikko, Riikka

Satakunnan ammattikorkeakoulu

Kuvataiteen koulutusohjelma

Toukokuu 2014

Ohjaaja: Velhonoja, Matti, Hautala, Päivi-Maria

Sivumäärä:

Liitteitä:

Asiasanat: Ruusujen sota, historia, yhteys, taide

Opinnäytetyöni tarkoituksena on tuoda esiin pala Englannin historiaa, joka ei ole niin tunnettu ja pohtia omaa suhdettani siihen.

Yhden Englannin kuninkaan elämä on mielestäni niin ihmeellinen, että hänen tarinansa ansaitsee tulla kerrotuksi. Tunnistan hänessä sukulaissielun, jonka aikakirjoihin jäänyt esimerkki toimii suurena innoittajanani, kun teen taidettani.

Yhteys ei katkea.

Ruusujen sodan päättymisestä ja kuningas Richard III:n kuolemasta on kulunut kohta 600 vuotta, mutta hänen muistonsa elää vahvana häneen uskovien ihmisten sydämissä. Mystisen olemuksensa ansiosta hän ei lakkaa kiehtomasta taiteilijan mielikuvitusta.

DEATH ENDS LIFE BUT NOT CONNECTION

Nikko, Riikka

Satakunnan ammattikorkeakoulu, Satakunta University of Applied Sciences

Degree Programme in Fine Arts.

May 2014

Supervisor: Velhonoja, Matti, Hautala, Päivi-Maria

Number of pages:

Appendices:

Keywords: Wars of the Roses, history, connection, art

The purpose of this thesis is to bring out a piece of England's history which is not so much known and to ponder my own relation to it.

The life of one of England's kings is so miraculous that his story deserves to be told. I recognized a kindred spirit in him whose mark in chronicles is a great inspiration to me when I make my art.

The connection will not be cut off

Almost 600 hundred years have passed since the ending of the Wars of the Roses and King Richard III's death but his memory lives on strongly in the hearts of those people whom believe in him. Thanks to his mystical appearance he doesn't cease to tickle the imagination of the artist.

SISÄLLYS

1 JOHDANTO.....	5
2 RUUSUJEN SOTA	6
2.1 Vuodet 1452-1460	6
2.1.1 Vuodet 1460-1468.....	9
2.1.2 Vuodet 1469-1477.....	11
2.2 Vuodet 1478-1485	18
3 NYKYISYYS	25
3.1 Vuodet 1999-?.....	25
LÄHTEET.....	28
LIITTEET	

1 JOHDANTO

Kysyin kerran itseltäni miten legendat syntyvät. Vastauksen tähän uskon olevan erittäin yksinkertainen, sillä legendat syntyvät samoin kuin muutkin, eli ryömimällä esiin äitinsä kohdusta ja ilmoittamalla maailmalle tulostaan, päästämällä ilmoille ensimmäisen itkunsa, joka on kuin lupaus siitä, että tästä lapsesta kuullaan vielä.

Englannin kuningas Richard III ei ole poikkeus tässä asiassa, hänen elämänsä on säilyttänyt vahvasti asemansa ihmisten muistissa jo melkein kuuden vuosisadan ajan. Sen jälkeen kun Philippa Langley ja tohtori John Ashdown-Hill löysivät hänen maalliset jäännöksensä Leicesteristä vuonna 2012, hänen suosionsa on vain kasvanut, eikä pelkästään ihmisten muistissa vaan myös median keskuudessa.

Toki Englannin historian kiistellyimmän monarkin jäännösten löytyminen oli tämän vuosisadan merkittävin löytö, varsinkin kun ottaa huomioon sen, miten todennäköistä hänen hautansa löytyminen oli.

Miten kuningas Richard on onnistunut säilyttämään asemansa yhtenä merkittävimmistä hahmoista Englannin historiassa? Tietenkin hän oli ylhäisen asemansa nojalla etuoikeutettu paikkaansa historian lehdillä, mutta asia ei ole ihan noin yksiselitteinen. Tietenkin kaikki ruhtinaat hänen jälkeensä ovat tallentuneet yhtälailla aikakirjoihin, mutta Richard on heistä ainoa, jolla on oma fanikerho ja ellei myyttistä kuningas Arthuria oteta lukuun, niin kuningas Richard on eniten innoittanut taiteilijoita niin kuvallisen kuin kirjallisenkin ilmaisun saralla.

Ensimmäinen kirjailija, joka koskaan kirjoitti kuningas Richardin elämästä, oli William Shakespeare. Parjaavista sanoistaan huolimatta Shakespeare antoi luomalleen hirviölle sen saman ominaisuuden, joka oikealla Richardillakin oli, nimittäin kyvyn hurrata kenet vain.

Monet historioitsijat kautta aikain ovat väittäneet tuntevansa Richardin erittäin hyvin, mutta tunsivatko he todella ”hänet”? Yritän tavoittaa hänen todellisen luonteensa ja sen miten maailma muovasi hänestä sellaisen minä me nyt hänet näemme.

2 RUUSUJEN SOTA

2.1 Vuodet 1452-1460

Pieni poikalapsi syntyi 2. lokakuuta vuonna 1452 Englannissa, Fotheringhayn linnassa Northamptonshiressä. Hänen ei uskottu selviävän elämänsä ensimmäisestä vuodesta hennon rakenteensa ja pienen kokonsa vuoksi.

Lapsi syntyi Yorkin kolmannelle herttualle Richard Plantagenetille ja hänen vaimolleen Yorkin herttuatar Cecily Nevillelle.

Pariskunta oli jo ennestään saanut kahdeksan poikaa, joista viisi oli kuollut pian syntymänsä jälkeen, joten tätä uutta tulokasta ei pidetty yhtä merkittävänä kuin vanhempia veljiään.

Synnytyksen jälkeen herttuatar kirjoitti kuningattarelle, että synnytys oli ollut ”pitkä ja vaivalloinen”.

Myöhemmin kuningas Richard III:n historian kirjoittanut sir Thomas More viittaa tähän yksityiskohtaan, esittämällä sellaisen väitteen, että tulevan tyrannin synnytys oli ollut erittäin vaikea ja tästä William Shakespeare sai innostuksen liioitella asiaa kirjoittamalla, että Richard III oli viettänyt kaksi vuotta äitinsä kohdussa ja syntynyt pitkätukkaisena sekä hampaat suussa.

Kyseessä saattaakin olla maininta syntymähampaista, joita on yleensä yksi tai kaksi. Tämä on erittäin harvinainen ilmiö ja vain yksi tuhannesta lapsesta voi saada nämä hampaat. Siksi ihmiset ovat liittäneet erinäisiä uskomuksia tähän ilmiöön ja se on yleensä koettu hyvän onnen enteeksi.

Kristinusko oli vahva osa jokapäiväistä elämää keskiajalla ja jokaisen uuden lapsen synnyttyä oli erittäin tärkeää suorittaa kaste. Suuren kuolleisuuden vuoksi lapsi pyrittiin kastamaan mieluusti samana päivänä, kun hän oli syntynyt ja jos se ei onnistunut, niin kaste oli annettava viikon kuluessa syntymästä.

Linnassa oli kappeli, joten kaste on voitu antaa siellä, taikka linnan kupeessa olevan kylän kirkossa. Lapsi sai nimekseen Richard Plantagenet.

Nimen ”Richard” juuret ovat manner-Euroopassa ja se tarkoittaa suunnilleen ”vahvaa hallitsijaa”. Hänet nimettiin mitä luultavimmin isänsä tai kummisetänsä Warwickin jaarli Richard Nevillen mukaan.

Nimi ”Plantagenet” periytyi ranskalaiselta esi-isältä, jonka vaakunatunnuksena oli väriherneen oksa eli: *plante genet*. Tämä nimi yhdistikin Yorkin ja Lancasterin huoneiden esi-isiä ja Yorkin herttua vaihtoi sen viralliseksi sukunimekseen vuonna 1448, Mortimer-nimen tilalle, jotta hänen huoneellaan olisi parempi vaade Englannin kruunuun.

Valtaistuini oli alun pitäen kuulunut Yorkin huoneelle, mutta Lancasterin Henry IV oli syrjäyttänyt Yorkin Richard II vuonna 1399.

Vuosi 1453 oli suurten mullistusten vuosi Englannissa, joka alkoi johdattaa kansaansa kohti ankaria taisteluja sekä veren vuodatusta, joka kesti kolmekymmentä vuotta. Levottomuudet Ranskassa ja kapinointi Pohjois-Englannissa ravisuttivat poliittista ilmapiiriä. Pahin onnettomuus oli vielä tulossa, kun hallitsevan kuningas Henry VI:n mielenterveys romahti täydellisesti.

Henrystä oli tullut kuningas ollessaan vielä sylilapsi ja nyt ollessaan 32-vuotias hän oli sairauden vuoksi kykenemätön hallitsemaan maata.

Yorkin herttua Richard katsoi hetkensä koittaneen ja ryhtyi suunnittelemaan sijaishallitsijaksi ryhtymistä. Hänen suonissaan virtasi yhtä sinistä verta kuin Henryn ja hän aloitti pitkän ristiretken saadakseen palautettua kruunun Yorkin huoneelle.

Yorkin herttuan suunnitelmat tulivat kuitenkin julki ja Henry toipui sairaudestaan, jonka jälkeen hän karkotti serkkunsa hovista Irlantiin. Herttuatar Cecily kirjoitti kuningattarelle, anoen armoa miehensä puolesta päästä kuninkaan asettamasta maanpaoista. Cecilyn vetoomukseen vastattiin myöntävästi ehdolla, että York vannoi julkinen uskollisuuden valan.

Sisällissota oli kuitenkin yhtä vääjäämätön kuin syksyn saapuminen ja maaliskuussa 1454 Yorkin herttua Richard nimitettiin sijaishallitsijaksi, kuninkaan ollessa kykenemätön johtamaan maata. Pieni Richard oli vasta puolitoistavuotias, kun hänen isästään tuli sijaishallitsija, mikä tarkoitti sitä, että herttualla ei juuri ollut aikaa pienelle

pojalleen. Richardin kaksi vanhempaa veljeä Marchin jaarli Edward ja Rutlandin jaarli Edmund olivat myös poissa, asuen toisissa isänsä omistamissa linnoissa.

Isän sekä veljien puute ei kuitenkaan tehnyt Richardin elämästä tyhjää. Äitinsä lisäksi hänellä oli seuranaan vanhemmat sisaruksensa Margaret ja George sekä suuri joukko Fotheringhayn linnassa työskentelevää henkilökuntaa. Linna sijaitsi luonnonkauniilla paikalla, jota voi ihailla tänäkin päivänä. Juuri tuolla Nene-joen varrella, pieni Richard otti elämänsä ensimmäiset horjuvat askeleensa.

Pian Yorkin nimittämisen jälkeen Henry kuitenkin toipui sairaudestaan ja hän otti valtakunnan takaisin hallintaansa. Valtaa maistettuaan York ei aikonut antaa periksi, vaan kokosi itselleen armeijan ja haastoi Henryn St Albanin taistelussa huhtikuussa 1455. Tästä alkoi punaisen ja valkoisen ruusun taistelu siitä, kuka sai hallita Englantia. Sotimisen taustalla piili fundamentaalinen kysymys siitä miten Englantia *piti* hallita?

Voitto lankesi Yorkille ja sitä seurasi neljä vuotta kestänyt rauha, joka oli hyvin hauras. Yorkin strategisena suunnittelijana oli Warwickin jaarli Richard Neville, jonka ansiosta herttua (ja myöhemmin hänen poikansa Edward) piti jälleen valtakunnan ohjaksia käsissään.

Sillä välin juuri kuusi vuotta täyttäneen Richardin opinnot alkoivat. Lukemisen, kirjoittamisen ja laskemisen lisäksi hänen kuului oppia muita hyveellisiksi katsottuja taitoja, kuten latinan ja ranskan kielen oppiminen sekä musiikkia ja runoutta. Perheen nuorimmaisena Richardin koulutus antoi viitteitä siitä, että hänet olisi pyritty ohjaamaan kirkon palvelukseen. Hänen isänsä ei ollut virallisesti kuningas, eikä valtakunnassa ollut toista yhtä ylhäistä sukua, jonka tyttäreille hänet olisi voitu naittaa ilman että se olisi huonontanut hänen asemaansa ylimystön jäsenenä.

Blore Heathin taistelu vuonna 1459 pakotti herttuan poikineen maanpakoon ja hänen pienimmät lapsensa Ludlowissa jäivät lancasterilaisten sotilaiden armoille. Hän joutui yhdessä sisarustensa ja äitinsä kanssa sotavangiksi ja herttuattaren oli jälleen vedottava kuninkaan armoon, jotta hän vapauttaisi heidät tästä kurimuksesta.

Kuningas Henry armahti Yorkin jälleen ja lokakuussa vuonna 1460 herttua oli jälleen yhdessä perheensä kanssa. Saman vuoden joulukuussa York yritti vielä viimeisen kerran syrjäyttää sairastuneen Henryn ja se olisi onnistunutkin, ellei hänen kuningattarensa Margaret olisi tarttunut aseisiin miehensä sijasta. York kohtasi kuningattaren Wakefieldin kentällä ja voitto lankesi nyt Lancasterin huoneelle. Yorkin herttua ja hänen poikansa Edmund kaatuivat ja ilkeänä loppusilauksena herttuan irtileikattuun päähän asetettiin oljista tehty seppäle.

Lontoossa Yorkin voittoa odottava herttuatar joutui kiireesti lähtemään lapsineen maanpakoon, ennen kuin kuningatar ehtisi palata. He nousivatkin ensimmäiseen kanaalin ylittävään laivaan ja viettivät kaksi kuukautta Burgundin herttuan Philip Hyvän suojeluksessa.

2.1.1 Vuodet 1460-1468

Yorkin herttuan kuolema oli kova isku herttuattarelle sekä hänen lapsilleen ja voimme vain kuvitella miten sen on täytynyt vaikuttaa nuoreen Richardiin.

Turvapaikan saaminen herttua Philip Hyvältä ei ollut itsestään selvää, koska herttua ei tukenut avoimesti kumpaakaan Englannin kuningashuoneista ja yorkilaisten äkillinen ilmaantuminen aiheutti hänessä ristiriitaisia tunteita. Pojat hän sijoitti piispa Davidin talouteen, jossa he saivat jatkaa kesken jääneitä opintojaan.

Richardin ja Georgen lisäksi taistelun kauhuilta oli välttynyt myös Marchin jaarli Edward. Hänellä ei ollut aikaa surra kaatunutta isäänsä ja veljeään, vaan hänen oli koottava uudet joukot kuningatarta vastaan.

Palmusunnuntaina vuonna 1461 tapahtui Ruusujen sodan ja koko Englannin historian verisin taistelu, joka on käyty Englannin maaperällä. Edward ja kuningatar Margaret taistelivat jälleen ja päivän päättyessä kentällä makasi arviolta 28,000–30,000 kaatunutta tai kuolettavasti haavoittunutta. Nyt oli kuningatar Margaretin vuoro lähteä maanpakoon ja Englannin kruunu laskettiin Edwardin päähän. Uutiset hänen voitostaan kiirivät nopeasti kanaalin yli ja piispan suojissa asustavat George ja Richard lä-

hetettiin kiireesti herttua Philipin hoviin, sillä he olivat nyt hallitsevan kuninkaan veljiä.

Päästyään takaisin Englantiin, Edward nimitti veljensä Georgen Clarencen herttuaksi (tämä kyseinen arvonimi annettiin keskiajalla tavallisesti kuninkaan toiselle pojalle, sillä George oli hetken aikaa veljensä perijä, mikäli tämä ei saisi omaa poikaa) ja Richardin Gloucesterin herttuaksi. Seremonioiden jälkeen uudet herttuat lähetettiin Warwickin jaarlin holhoukseen pohjoisessa sijaitsevaan Middlehamin linnoitukseen, jossa he tapasivat jaarlin tyttäret, tulevat vaimonsa Isabella sekä Anne Nevillen.

Nuoren herttuan päivä alkoi varhain aamulla, ja ohjelmaan kuului messun kuunteleminen sekä aamupäivällä suoritettavat opinnot. Lounas tarjoiltiin viimeistään kello 11:00 ja iltapäivällä Richardia, samoin kuin myös muita linnassa asuvia poikia, koulutettiin sodankäyntiä varten. Miekkailu, jousiammunta ja ratsastus olivat tavallisimpia harjoituksia, mutta toisinaan he saattoivat pelata erilaisia pallopelejä sekä shakkia.

Ritarin arvon saaminen oli jokaisen pojan unelma, eikä Richard ollut poikkeus, hän ihaili suuresti ritarikuntaa ja kaikkea mitä se edusti: mielen puhtautta, sydämen urheutta sekä taistelua oikeuden puolesta, jotka itse Herra oli asettanut. Ja vuonna 1466 Richardin toive toteutui, kun hänet kutsuttiin hoviin liittymään Sukkanauharitarikuntaan, joka on Edward III:n perustama.

Turvattuaan valtaistuimensa Edward tarvitsi enää vain kuningattaren. Useita vuosia sitten hänet oli esisopimuksen nojalla määrätty naimaan Lady Eleanor Butler, josta oli määrä tulla myös hänen kuningattarensa. Edward kuitenkin särki hänen sekä hyväntekijänsä Warwickin jaarlin sydämet naimalla vuonna 1464 Elizabeth Woodvillen, jota jaarli piti äärimmäisen huonona valintana.

Avioliiton myötä myös Elizabethin suvun jäsenten kuului saada itselleen uuteen ylhäiseen asemaansa sopivat arvonimet ja se sai Warwickin jaarlin veren kiehumaan. Avioliitto Elizabethin kanssa ei tuonut Edwardille mitään poliittista hyötyä tai suuria myötäjäisiä paikkaamaan sodankäyntiin huvennutta valtion kassaa. Kaikkein pahinta kuitenkin oli kuningattaren yhteys Lancasterin sukuun.

Vuonna 1467 Warwick alkoi suunnitella Edwardin korvaamista Lancasterin Henry VI:lla, joka virui Lontoon Towerissa. Jaarli kirjoitti Ranskaan paenneelle kuningatar Margaretille ja suunnitelma vallanvaihdosta lähti käyntiin.

Nyt Warwick tarvitsi enää vain kuninkaan veljet puolelleen ja herttuoiden oli nyt valittava puolensa.

George tunsu olleensa jo riittävän kauan valtakunnan kakkosmies ja hunajaisilla puheillaan jaarlin onnistui kääntää Clarencen herttua veljeään vastaan, lupaamalla korvata tämän Georgella. Edwardin korvaaminen Georgella ei olisi ollut lainkaan vaikeaa, sillä hovissa kuiskailtiin, että hallitseva kuningas ei ollutkaan oikeasti Yorkin herttuan poika, vaan erään jousiampujan, jolla oli ollut lyhyt suhde herttuattaren kanssa. Asiasta ei tietenkään voitu olla varmoja mutta kun Edward nai Elizabethin, Yorkin herttuattaren kerrotaan huudahtaneen, että kuningas ei ollut hänen miehensä poika.

2.1.2 Vuodet 1469-1477

Jaarlin suunnitelmista huolimatta hänen ja kuninkaan välit pysyivät suhteellisen hyvinä, kunnes kesällä 1469 hän teki kantansa selväksi: kuningas Edwardin oli kaaduttava. Kuninkaantekijän aloittama kapina jakoi yhtenäisen Yorkin huoneen kahtia, kun Clarencen herttua kääntyi veljiään vastaan. On aika yllättävää, että juuri 16 vuotta täyttänyt Richard päätti pysyä Edwardin rinnalla, vaikka toki Edward oli antanut hänelle yhtälailla lahjoja kuin Georgellekin, mutta arvoonsa nähden Georgen tulot olivat paljon paremmat kuin Richardin.

Warwick onnistuikin vangitsemaan Edwardin ja tämä vietiin pohjoiseen Middlehamin linnaan. Ylhäisen asemansa vuoksi kuningas Edward sai liikkua vapaasti vankilansa ulkopuolellakin ja hänen onnistui paeta takaisin Lontooseen.

Jaarlin ikävästä tempusta huolimatta Edward ei tahtonut kantaa kaunaa hänelle ja veljelleen, sillä verta oli vuodatettu jo ihan tarpeeksi ja kuningas antoi kapinanjohtajille anteeksi.

Kiitollisuuden osoituksena uskollista veljeään Richardia kohtaan Edward antoi hänelle Lord High Constable:n arvonimen ja asetti hänet Pohjois-Walesin ylimmäksi tuomariksi. Näiden nimitysten takana saattoi olla kyse muustakin kuin kiitollisuuden osoituksesta, nimittäin nuo virat olivat kuuluneet aiemmin Stanley'n suvulle, jonka jäsenet olivat aina onnistuneet olemaan voittajan puolella, mikä merkitsi sitä, että he olivat aina valmiita kääntämään takkiaan, kun se heitä hyödytti.

Helmikuussa 1470 Richard korvasi Warwickin jaarlin Etelä-Walesin ylimmäisenä käskynhaltijana ja tämä virka teki hänestä Walesin sekä Marchin jaarlikunnan mahdollisimman miehen, kuninkaan lisäksi.

Tuskin kuningas Edward oli ehtinyt huokaista helpotuksesta edellisen kapinan jälkeen, kun hän kohtasi uudestaan vastustusta Warwickin ja Clarencen taholta.

Richard kiiruhti jälleen veljensä avuksi, kuten aiemminkin. Kuninkaan nopea toiminta ja liittolaisten puute sammutti jaarlin taistelutahdon ja hän pakeni yhdessä Georgen kanssa ennen kuin Edward sai heidät käsiinsä.

Richard sai jälleen kiitosta uskollisuudestaan kuninkaalle ja hänet nimitettiin elokuussa Länsi-Marchin vankilajohtajaksi. Kyseinen työtehtävä piti sisällään lähellä Skotlannin rajaa toimivien piirikuntien sheriffien valvomisen, joiden vastuulla oli Englannin sekä Skotlannin välillä tapahtuva liikevaihto. Edellä mainitun lisäksi Richardin tehtävänä oli säilyttää kohtalainen aselepo Skotlannin ja Englannin välillä (ja tarvittaessa olla valmis myös taisteluun), johon tarvittiin erittäin vastuuntuntoista henkilöä, ja kuka muukaan olisi ollut tähän tehtävään sopivampi kuin kuninkaan pikkuveli. Tämä virka määritteli hyvin tarkasti Richardin myöhemmän uran pohjoisessa, jossa ihmiset edelleenkin muistavat häntä hyvällä.

Ranskaan paennut Warwick lähestyi entistä vihollistaan kuningatar Margaretia ja ehdotti tälle liittoa. Edwardista olisi päästävä eroon ja Henry nostettava takaisin valtaistuimelle. Margaret suostui jaarlin ehdotukseen ja sinetöidäkseen liittonsa jaarlin tytär Anne Neville naitettiin Henryn pojalle, Walesin prinssi Edwardille.

Tämä avioliitto oli ratkaiseva tekijä siinä miten tulevaisuuden kulku määräytyi, sillä valtakuntaa itselleen havigellut George alkoi nyt epäillä jaarlin pyrkimyksiä, korvata Edward hänellä.

Warwick ja Clarence purjehtivat kanaalin yli, ja matkallaan kohti pohjoista he keräsivät mukaansa kaikki Edwardille uskollisuuttaan todistelleet ylhäiset, jotka olivat vannoneet valansa vain suullaan.

Yksin jäänyt kuningas Edward lähti veljensä Richardin kanssa maanpakoon, kun hänen viimeisillään raskaana oleva kuningattarensa anoi tyttäriensä kanssa turvapaikkaa kirkolta, jossa hän synnytti kuninkaan esikoispojan, prinssi Edwardin.

Uusi maanpako avasi varmasti Richardin vanhat haavat, mutta Edward ei aikonut antaa periksi. Maanpaossa olevat veljekset tapasivat toisensa Haagissa ja Louis de Burges, Hollannin kuvernööri, otti heidät vieraikseen.

Louis oli tunnettu kalliista maustaan ja älykkyydestään, hän omisti monia rikkaasti kuvitettuja kirjoja, jotka olivat pääasiassa historian tekstejä taikka ritariromantiikkaa. Louisen kirjakokoelma teki varmasti suuren vaikutuksen Richardiin, kun ottaa huomioon miten kalliita käsin kuvitetut teokset olivat.

Varhain keväällä vuonna 1471 Edward lähti paluumatkalle Englantiin voittamaan kruununsa takaisin. Lordi William Hastings, Edwardin pitkäaikainen ystävä, marssii häntä vastaan luvaten takanaan seisovat 3 000 sotilasta hänen käyttöönsä, mistä alkoi Edwardin voittokulku.

Warwick ei aikonut hyökätä heti Edwardin kimppuun, vaikka tämä olikin kutsunut hänet taistelemaan, vaan odotteli omien liittolaistensa, kuten Clarencen, palaavan luokseen. George ei kuitenkaan aikonut ottaa riskiä Edwardin ylivoiman kasvaessa, vaan hän hylkäsi jaarlin ja antautui veljelleen, luvaten pitäytyä vain hänen rinnallaan. Varsinkin kun George viimein ymmärsi, että hänen epäilyksensä jaarlin suunnitelmista eivät olleet aiheettomia. Jaarli ei aikonut tehdä hänestä seuraavaa kuningasta.

Edward hyväksyi Georgen anteeksipyyntöä ja veljekset olivat jälleen kerran

yhdessä.

Warwick kieltäytyi edelleen näyttäytymästä ja Englannin kruunu laskettiin takaisin Edwardin päähän, syrjäytetyn Henry VI:nen joutuessa takaisin Toweriin.

Huhtikuussa Warwick päätti ryhtyä uudelleen sotimaan Edwardia vastaan yhdessä kuningatar Margaretan kanssa. York ja Lancaster kohtasivat toisensa Barnetin taistelukentällä, jossa 18-vuotias Richard sai tulikasteensa. Kuningas Edward voitti seuraavana päivänä käydyn taistelun, joka jäi jaarlin viimeiseksi. Vajaat kaksi viikkoa myöhemmin ylimystö taisteli Tewkesburyn kentällä ja nyt York sai vastaansa itse Henryn pojan, prinssi Edwardin. Onni suosi yorkilaisia ja päivän päätteeksi Walesin prinssi Edward löydettiin kaatuneiden joukosta.

Edwardin palattua voitokkaana takaisin Lontooseen, Towerissa asuva Henry VI murhattiin. Edward tiesi että hullunakin Henry oli liian vaarallinen jätettäväksi eloon.

Nyt kuka tahansa saattoi uskoa, että Ruusujen sota oli ohitse, kun Edward oli pyyhkäissyt viimeisenkin kruunuaan uhkaavan Lancasterin suvun vesan maan päältä, mutta kuitenkin yksi vielä säästy, nimittäin Richmondin jaarli Henry Tudor.

Hän oli Lancasterin sukuun syntyneen Lady Margaret Beaufortin ja Henry VI:nen velipuoli Edmund Tudorin ainut poika, joka lähetettiin maanpakoon mantereelle Yorkin noustua takaisin valtaan.

Kuningatar Margaretin paettua takaisin Ranskaan, isänsä ja miehensä menettänyt Anne Neville jäi kuningas Edwardin armoille. Edwardia ei juuri kiinnostanut Annen tulevaisuus, mutta jaarlin hänelle jättämä perintö sytytti kiillon Georgen silmiin. Hän kiiruhtikin ottamaan Annen talouteensa ja pitämään hänet siellä, jotta voisi paremmin kontrolloida hänen perintöään.

Samalla hetkellä Richard ilmaisi toiveensa saada naida Anne, ja on epäselvää, motivoiko häntä rakkaus vai taloudellinen hyöty.

George ei kuitenkaan aikonut antaa Annea veljelleen ja Anne katosikin hetkeksi julkisuudesta. Kronikka ei tiedä kertoa, piilottiko George Annen vai karkasiko hän omatoimisesti. Annen katoaminen sai Richardin suunniltaan, mikä lisäsi veljesten välillä olevaa eripuraa. Edward ei ollut juuri mielissään veljiensä tappelusta ja kun

Anne myöhemmin löytyi lontoolaisesta majatalosta keittiöpiiksi naamioituneena, Richard haki hänet sieltä pois.

George vaati saada hyvitystä Edwardilta, ettei Richardin avioliitto Annen kanssa jättäisi häntä huonompaan asemaan. Veljensä marinaan lopulta kyllästynyt Edward antoi Georgelle mitä tämä halusi.

Keväällä vuonna 1472 Richard ja Anne asettuivat asumaan Middlehamin linnaan miehenä ja vaimona. Seuraavana vuonna heille syntyi poika, joka kastettiin Edwardiksi, ja hän jäi heidän ainoaksi yhteiseksi lapsekseen.

Kuningas Edwardin palkitessa Richardia jaarlin ja muiden maanpetokseen syyllistyneiden pettureiden maaomaisuudella, vaikutti siltä että hän pyrki tekemään veljestään Warwickin poliittisen perijän.

Pohjois-Englanti oli ollut pitkään erilaisten aristokraattisten sukujen vallan alla toimien puolittain itsenäisenä maanosana, jossa vallitsivat viidakon lait.

Richardin asettuessa pohjoisen uudeksi isännäksi, hän teki lopun oikeusjärjestelmässä vallitsevasta korruptiosta, valvoen tarkasti, että kuninkaan lakeja noudatettiin.

Hän toi mukanaan tietynlaisen vakauden muuten anarkian kourissa kamppailevaan pohjoiseen, jolla hän ansaitsi pohjoisen ihmisten aidon kiintymyksen sekä kunnioituksen.

Tietysti Richard kohtasi myös vastustusta Stanleyn ja Percyn suvuilta, jotka kokivat oman asemansa uhatuiksi Richardin saadessa itselleen virkoja, jotka olivat ennen kuuluneet heille ja toisinaan kuningas Edwardin oli selvitettävä näitä erimielisyyksiä. Yorkin kaupunki osoitti Richardille aina suurta vieraanvaraisuutta hänen siellä vieraillessaan ja kun uutiset hänen kuolemastaan saapuivat kaupunkiin, kronikoitsijat eivät peitelleet suruaan kirjoittaessaan kuninkaan kuolemasta.

Vuonna 1473 kuningas Edwardin pitämässä parlamentissa otettiin käyttöön uudenlainen keino, jolla rauhoittaa keskenään kahakoivaa aatelistoa ja ennen kaikkea estämään uusi sisällissota. Ratkaistakseen tämän ongelman Edward värväsi itselleen uuden apulaisen, Sir John Fortescuen.

Syy Ruusujen sotaan oli Fortescuen mielestä Englannin verotuksessa. Verratkaamme nyt Ranskan ja Englannin monarkioita toisiinsa. Ranskassa vallitsi absoluuttinen monarkia, joka mahdollisti sen, että kuningas sai verottaa kansaa tahtonsa mukaan, mikä piti hänen väkensä köyhänä, mutta kuninkaan rikkaana. Englannissa oli käytössä rajoitettu monarkia, jolloin kuningas sai verottaa kansaa ainoastaan parlamentin tuella, joka teki kansasta rikkaan, mutta kuninkaasta köyhän. Tässä asetelmassa kuningas oli köyhä ja kourallinen hänen alamaisistaan, eli aateliston edustajat, olivat äärimmäisen rikkaita ja sen vuoksi liian mahtavia.

Edwardin yksi vaihtoehto olisi ollut seurata Ranskan absolutismia, mutta se olisi ollut liian vaarallista, joten sen sijaan hän takavarikoi Clarencen suuret maaomaisuudet, mutta päästi Richardin pelkällä varoituksella. Nyt Edward pystyi vakiinnuttamaan asemaansa, sillä maan omistaminen oli yhtä hyvä kuin käteinen ja hän pystyi jakamaan Englannin alueisiin, jonka vouteina toimi hänen perheensä tai neuvostonsa luotettu jäsen. Tämä ratkaisu tekikin Edwardista rikkaan, mutta George ei aikonut antaa veljensä kävellä ylitseen.

Ennen Georgen toimia vuoden 1475 tapahtumat olivat merkittäviä, sillä kuningas Edward aikoi hyökätä Ranskaan. Richardin mukana saapuneilla sotilailla oli rinnuksissaan valkoisen villisian kuva, joka oli Richardin tunnuseläin läpi hänen elämänsä.

Syytä, miksi hän valitsi juuri tämän eläimen, voimme vain arvailla. Symbolisessa merkityksessä villisika edustaa boheemeja elämäntapoja, mutta myös loppumatonta taistelutahtoa, josta Richard myös tunnetaan. Yksi selitys sille miksi hän valitsi villisian, voi olla se, että Englannin sana: ”boar” kirjoitetaan hieman samalla tavalla kuin Yorkin vanha roomalainen nimi: Eboracum. Yorkilla oli suuri merkitys Richardille, sillä hänen isänsä oli ollut Yorkin herttua ja hän oli syntynyt Yorkin huoneeseen.

Sota Ranskan kanssa loppui kuitenkin lyhyeen, kun Burgundin Charles Rohkea ei liittynytään Edwardin joukkoihin, vaikka olikin ensin rukoillut Englannilta apua oman herttuakuntansa rajojen turvaamiseksi. Myöhemmin Charles saapui kuitenkin Edwardin eteen, mutta loisteliaan armeijan sijasta hänen takanaan seisoivat Rhienlan-

dissa huvennut sotajoukko, joka oli niin surkeassa kunnossa, että herttuaa hävetti näyttäytyä langolleen.

Edward ei kuitenkaan aikonut palata takaisin Englantiin, vaan valloitusretkeä jatkettiin suunnitelmien mukaan.

Charles petti kuitenkin Edwardin, sillä hänellä ei ollut lupauksistaan huolimatta mitään aikomusta kohottaa aseitaan Ranskaa vastaan. Koko tämän ajan Ranskan kuningas Louis oli pitänyt tilannetta tarkoin silmällä ja koska vuoden 1475 kesä oli lopuillaan, Edwardin oli tehtävä päätös; joko jatkaa, mikä osoittautuisi ennen pitkää sotilaiden henkien haaskaamiseksi turhan takia tai sitten palata takaisin Englantiin. Ranskan kuningas ehdottikin Edwardille aselepoa ja tuntuvaa rahallista korvausta, jonka hyväksymistä Richard piti paheellisena.

Georgen vaimon Isabellan kuollessa joulukuussa 1476 lapsivuodekuumeeseen, George alkoi uskoa, että hänen vaimonsa oli myrkytetty. Hän uskoi syyllisen olleen Ankarette Twynyho, joka oli auttanut herttuatarta synnytyksessä. Ankarette kielsi syyllisyytensä mutta George tuomitsi hänet kuolemaan, jonka katsottiin olevan oikeusmurha. Tämä teko laski Georgen suosiota Edwardin hovissa ja hän ryhtyi vielä mielipuolisimpiin hankkeisiin kuten avoimeen kapinaan veljeään vastaan.

George ei aikonut jättää sitä mahdollisuutta käyttämättä, että Edward oli tosiaankin avioton. Lisätäkseen asian vakavuutta, hän väitti Edwardin ja Elizabethin avioliiton olevan laiton tuomalla uudelleen esiin avioliitosta tehdyn esisopimuksen. Esisopimus oli yhtä sitova kuin varsinainen avioliitto, mutta vain siinä tapauksessa, jos avioliitto oli täytetty. Edwardin luonteen tuntien hän oli maannut Lady Eleanor Butlerin kanssa tehden esisopimuksesta sitovan. Kostoksi veljelleen tämän aiheuttamasta mielipahasta George alkoi levitellä näitä huhuja. Pian Edward telkesikin hänet Lontoon Toweriin.

2.2 Vuodet 1478-1485

Vuonna 1478 Clarenden herttua George Plantagenet todettiin syylliseksi maanpetokseen ja Edward tuomitsi hänet kuolemaan. Richard yritti saada Edwardin luopumaan Georgen teloittamisesta, mutta Edward ei aikonut enää antaa anteeksi veljelleen. Hän soi Georgelle vielä viimeisen toivomuksen sen suhteen, miten hänet teloitettaisiin. Clarenden herttuan kerrotaan silloin tokaisseensa että:

”Mikä olisikaan parempi tapa lähteä, kuin hukkumalla viiniin?”

Edward suostui Georgen pyyntöön ja hänet hukutettiin Malmsey viiniin, Lontoon Towerissa.

Kuningattaren Woodville suku tiukensi otettaan hovista vaatien yhä uusia ylhäisiä nimityksiä sekä maata, mikä sai heidän vaikutusvaltansa kasvamaan hälyttäviin mittoihin. Vanhan aatelin jäsenet alkoivat tuntea olonsa uhatuksi, mutta niin kauan kun Englantia hallitsi Yorkin huone, niin Woodvillen klaani pysyi jotenkin aisoissa.

Vuoden 1480 alussa Englanti oli ajautumassa sotaan Skotlannin kanssa.

Toukokuussa Edward nimitti Richardin pohjoisen kenraaliluutnantiksi, kun englantilaiset alkoivat pelätä Skotlannin mahdollista valloitusyritystä.

Saman vuoden marraskuussa kuningas julisti sodan alkaneeksi ja Richard sai käskyn hyökätä Skotlantiin. Kaksi vuotta kestäneen sodan aikana hänen onnistui vallata Berwickin linnake takaisin Englannin puolelle, jossa se on vielä tänäkin päivänä.

Hän marssi joukkojensa kanssa aina Edinburghiin asti, mutta kielsi sotilaitaan ryöstelemästä kaupunkia.

Pääsiäisenä 1483 kuningas Edwardin terveys alkoi heiketä ja saman vuoden huhtikuussa hän kuoli äkisti. Richard oli tuolloin pohjoisessa ja ellei Lordi Hastings olisi lähettänyt hänelle viestiä, niin hän ei olisi koskaan saanut tietää. Vielä ennen kuolemaansa Edward oli nimittänyt veljensä Richardin kahden poikansa suojelijaksi.

Edwardin äkillisen kuoleman syytä ei tiedetä tarkasti, mutta yksi teoria väittää, että hänet olisi myrkytetty. Syy tähän on mahdollisesti siinä, että Woodvillen klaani halusi enemmän valtaa ja kun kuningas oli asettanut rajat anteliaisuudelleen, hänen kokematonta poikaansa olisi helpompi ohjailla.

Kuninkaan äkillisen kuoleman jälkeen kaikkien katseet hakeutuivat länteen Ludlowin linnaan, jossa Walesin prinssi, kuninkaan perijä asusti. Mutta oliko vasta 12-vuotias poika kyllin vanha hallitsemaan omissa nimissään? Äitinsä mielestä kyllä, mutta toisten ei. Kaikki muistivat vielä hyvin Henry VI ajan, kun hänestä oli tullut kuningas ollessaan vielä sylilapsi. Lapsikuningas oli viimeinen asia, jota sisällissodan runtelema maa tarvitsi. Prinssi ei olisi osannut käsitellä keskenään taistelevia aatelisia ja kun hän oli vahvasti äitinsä suvun vaikutuksen alaisena, vanhalla aatelilla oli nyt syytäkin pelätä.

Prinssin lähdettyä Ludlowista kohti Lontoota, Richard liittyi nopeasti hänen seurueeseensa mikä sai kuningattaren epäilemään poikansa turvallisuutta. Elizabeth kokosi oitis lapsensa ja haki jälleen turvapaikkaa Westminster Abbeystä.

Walesin prinssiä olivat saattamassa hänen enonsa Lordi Rivers ja velipuolensa Lordi Grey. Richard kohtasi heidät Stony Stratfordissa ja he juhlivat uutta kuningastaan myöhään yöhön.

Varhain seuraavana aamuna Rivers ja Grey kuitenkin pidätettiin Richardin käskystä ja heidät lähetettiin pohjoiseen odottamaan teloitustaan.

Prinssi tietenkin vaati setäänsä vapauttamaan Riversin ja Greyn, mutta Richard ei antanut periksi, vaan matka Lontooseen jatkui. Prinssi asettui asumaan Lontoon Toweriin, mutta hänen kruunajaisiaan ei voitu viettää ilman hänen nuorempaa veljeään. Pitkällisen suostuttelun jälkeen Richard onnistui saamaan myös prinssin pikkuveljen Yorkin herttua Richardin huostaansa.

Ja pian hän liittyikin veljensä seuraan Toweriin. Nykyään monet pitävät Toweria historian kuuluisimpana vankilana, mutta tuohon aikaan se oli kuninkaallinen asumus ja ennen kaikkea turvallisin linnake Englannin maaperällä, sen muurien sisäpuolelle oli vaikeata päästä ja vielä vaikeampaa oli päästä sieltä ulos.

Richard tiesi, että heti kun prinssi saisi kruunun päähänsä, niin tämän vehkeilevä äiti keksisi kyllä keinon päästä myös hänestä eroon, kuten oli jo tehnyt miehelleenkin.

Äitinsä johdateltavissa oleva prinssi nostaisi Woodvillen klaanin vanhan aatelin tilalle, ja jos niin kävisi, varma kuolema odottaisi jokaista Yorkin suvun vesaa.

Apu tähän ongelmaan saapui kuitenkin yllättävältä taholta, nimittäin Lancasterin huoneeseen kuuluvalta Buckinghamin herttualta, Henry Staffordilta.

Buckingham kuului Lancasterin sukuun, mutta yhteinen vihollinen sai hänet liittoutumaan serkkunsa Richardin kanssa. Buckingham oli ollut hyvin pitkään vaatimattomassa asemassa, mutta hänen liittonsa Richardin kanssa nostatti hänet uusiin korkeuksiin. Buckingham oli onnistunut saamaan käsiinsä piispan nimeltä Robert Stillington, jolla oli arvokkaita tietoja. Hän vahvisti Edwardin avioliitosta laaditun esisopimuksen todeksi, joka teki hänen ja Elizabethin lapsista aviottomia ja epäkelpoja perimään Englannin kruunua.

Ainut laillinen perijä oli siis Richard. En tiedä suunnitteliko hän vallankaappaamista heti veljensä kuoltua vai kokiko hän sen velvollisuudekseen? Oli asia miten hyvänsä niin kesäkuussa vuonna 1483 parlamentti julisti kuningas Edwardin avioliiton olleen todellakin laiton ja prinssien olevan äpäriä. Richard nousi Englannin valtaistuimelle, parlamentin täydellä siunauksella ja hänen kruunajaisensa olivat mitä loistokkaimmat.

Vallan vaihdos oli nyt täydellinen ja vaikka sen edesauttamiseksi ei ollut tarvinnut sotia, niin ilman verenvuodatusta siitä ei selvitty. Palatkaamme siis joitain päiviä ajassa taaksepäin, ennen kuin Richardista tuli kuningas. Nuoren prinssi Edwardin ja hänen veljensä asustaessa Towerissa, Richard kutsui arkkipiispan ja muita ylhäisiä tähän linnakkeeseen, tarkoituksena oli sopia prinssin kruunajaisten yksityiskohdista. Näiden ylhäisten miesten joukossa oli Lordi William Hastings, joka tuki avoimesti poikaa seuraavaksi hallitsijaksi. Richardille ei jäänyt muuta vaihtoehtoa kuin Hastingsin teloittaminen.

Kokoontumisen alku vaikutti leppoisaalta, Richard oli hyväntuulinen ja hän pyysi palvelijaa tuomaan heille kulhollisen mansikoita. Syötyään niistä muutaman, hän poistui kokouksesta hetkeksi. En osaa sanoa kuinka kauan hän viipyi, mutta palattuaan hänen mielialansa oli täysin toinen.

Richard osoitti Hastingsia sormellaan ja sanoi tämän juonittelevan häntä vastaan. Todisteena tästä Richard paljasti käsivartensa, johon oli ilmestynyt punoittava ihottuma. Syylliset tähän olivat Hastingsin kanssa toimivat entinen kuningatar Elizabeth ja hovin huora Jane Shore, joiden pahat taiat olivat purreet Richardia. Rangaistuksena tästä petoksesta Hastingsin kuului kuolla. Oven takana odottavat varrijat raahasivat hänet ulos, jossa paikalle tuotu pölkkö odotti.

Ihottuma katosi Richardin käsivarresta Hastingsin pään pudottua ja *pahan voima* näytti hellittävän otteensa hänestä. Historioitsijat ovat arvioineet tämän ”noituudesta” johtuneen ihottuman olleen enemmänkin mansikoiden kuin näiden kolmen ihmisen syytä. Myönnän sen, että mitä hän teki, oli väärin, mutta hän teki sen vain varjellakseen omaa henkeään.

Hastingsin kuoleman jälkeen Richard ei unohtanut hänen leskeään, vaan myönsi tälle naiselle vuotuisen eläkkeen osoittaakseen, että hän ei ollut sodassa lesken kanssa. Richardin yleinen suhtautuminen naisiin on varsin epätavallinen ajan raakuuden huomioon ottaen. Hän ei teloittanut yhtäkään naista, eikä tehnyt pahaa edes Elizabeth Woodvillelle. Hänellekin Richard myönsi vuotuisen rahallisen avustuksen, mutta Tudorien noustua valtaan Elizabeth karkotettiin hovista ja hänen omaisuutensa takavarikoitiin.

Toweriin jääneiden prinssien kohtalosta ei ole vielääkään varmaa tietoa ja Shakespearen näytelmässä Richard määrää palvelijansa sir James Tyrrelin tappamaan pojat. Juuri tämä mysteeriksi jäänyt ”murha” teki Richardista Englannin historian inhoimman kuninkaan, jonka häikäilemättömyyttä kaikki rakastavat. Kyttyräselkä, kuihtunut käsivarsi, kampura jalka ja kyräilevä katse, jotka ryöstivät häneltä kaiken arvokkuuden, toistuivat häntä esittävässä muotokuvissa kautta vuosisatojen Tudorien käskystä.

Richardin noustua valtaistuimelle hän aloitti varsin mittavat uudistukset, joiden voidaan sanoa olleen aikaansa edellä. Ensinnäkin Englannin laki piti kääntää kansan kielelle latinasta ja se piti asettaa julkisesti nähtäville, että ne jotka osasivat lukea, tiesivät mihin laki heitä velvoitti ja mitä oikeuksia heillä oli. Toinen merkittävä uu-

distus kohdistui oikeusjärjestelmään, johon Richard liitti takuujärjestelmän, joka mahdollisti pienempiä rikkeitä tehneiden vapauttamisen, mikä esti oikeusjärjestelmää ruuhkaantumasta. Edellä mainitun lisäksi köyhät saivat oikeuden juridiseen apuun ja Richard oli myös ensimmäinen kuningas, joka antoi juutalaiselle miehelle ritarin arvon. Tavalliselle kansalle suunnatun avun lisäksi hän teki mittavia lahjoituksia eri yliopistoille sekä kirkolle.

Voin varmuudella sanoa Richardin omistaneen muihin aikansa kuninkaisiin nähden eniten kirjoja.

Meidän päiviimme asti säilyneiden teosten pohjalta voin päätellä hänen lukeneen historiaa, etikettisääntöjä, ritariromantiikkaa ja erikoisimpana hänen omistamistaan kirjoista voidaan pitää englanniksi kirjoitettua Uutta Testamenttia.

Keskiajalla oli yleinen käytäntö, että kaikki uskonnolliset kirjoitukset oli kirjoitettu latinaksi ja englanniksi kirjoitettu Uusi Testamentti oli suorastaan kerettiläinen. Myöhempien aikojen historioitsijat ovatkin antaneet Richardille erityistä ylistystä hänen uskonnollisesta vapaamielisyydestään, ottaen huomioon miten *kuumat* ajat Englannin protestanteilla oli edessään Tudorien vallan alla.

Buckinghamin herttuan autettua Richardin vallan huipulle hän sai palkakseen kaiken mitä keksi pyytääkin. Kuningas Richard oli serkkuaan kohtaan todella avokätinen, mutta usein käy niin, että saadessaan liikaa ihmisestä tulee ahne ja niin Buckinghamillekin kävi. On vaikeata tietää mitä herttuan päässä juuri silloin liikkui. Ylhäisen taustansa vuoksi Englannin kruunu alkoi riivata hänen mieltään.

Buckingham halusi palauttaa Towerissa asuvan Edward V:n valtaan ja nousi kapinaan serkkuaan vastaan.

Syksyllä vuonna 1483 kapinoitsijat alkoivat varustautua sotaan kuningasta vastaan, mutta kun huhut prinssien mahdollisesta kuolemasta saavuttivat Buckinghamin, hän päättikin pyytää maanpaossa olevaa Henry Tudoria palaamaan takaisin Englantiin. Henry lähtikin purjehtimaan kohti Englantia, mutta merellä raivoavat syysmyrskyt pakottivat hänet kääntymään takaisin. Englannissa Buckinghamin kapina epäonnistui täydellisesti ja marraskuussa Richard määräsi hänet teloitettavaksi.

Jouluna vuonna 1484 Richard isännöi suuria juhlia, joita eräs piispa moitti suorastaan liian maallisiksi. Edelleen kirkon suojissa piilottelevan Elizabethin tyttäret oli kutsuttu viettämään joulua hoviin ja he säteilivät hienoissa puvuissaan kuningasparin rinnalla, etenkin edellisen kuninkaan esikoistytär Elizabeth. Kuningas Edward oli kaa-vaillut naittavansa hänet Ranskan kuninkaan pojalle, mutta aviottomuus syytösten kiirittä Ranskaan, Louis oli torjunut avioliitto ehdotuksen.

Kruunuaan vaille jäänyt Elizabeth ei kuitenkaan aikonut luopua ylhäisestä elämästä ja hänen katseensa hakeutuikin hänen setäänsä, kuningas Richardiin.

Kuningatar Annen terveys oli alkanut heiketä luultavasti tuberkuloosin seurauksena ja kaikki tiesivät hyvin, ettei hän enää parantuisi.

Richardin elämän pahin tragedia tapahtui varhain keväällä vuonna 1484 kun hänen poikansa Walesin prinssi Edward kuoli äkisti. Uutisten saavuttaessa Nottinghamissa olevan kuningasparin, he olivat menettää järkensä surusta. Ainoan lapsensa menettäminen oli Annelle niin kova isku, että hän menehtyi lopulta sairauteensa vuoden 1485 maaliskuussa.

Kuningas Richardilla ei kuitenkaan ollut aikaa jäädä suremaan vaimonsa ja poikansa kuolemaa, vaan valtakunnan edun vuoksi hänen olisi löydettävä itselleen uusi vaimo. Tässä kohtaa Yorkin Elizabeth kirjoitti kirjeissään miten hän oli setänsä sydämen, sielun ja ruumiin puolesta ja ennen Annen kuolemaa hän kirjoitti turhautuneena: ”Eikö kuningatar kuole jo?” Itse asiassa Richard suunnitteli naittavansa Elizabethin Portugalin prinssi Manuelille, kun taas hän lähetti kosintakirjeen samaisen prinssin sisarelle Joanalle sekä Espanjan prinsessa Isabellalle, jotka molemmat kuuluivat etäisesti Lancasterin sukuun.

Kesällä vuonna 1485 Lancasterin Henry Tudor ilmoitti haastavansa kuningas Richardin vielä kerran ja luvaten ottaa vaimokseen Yorkin Elizabethin. Ranskan kuninkaan suoman armeijan kanssa hän purjehti elokuussa takaisin Englantiin, jossa Bosworthin kentällä York ja Lancaster kohtasivat viimeisen kerran.

Jälleen kerran William Shakespeare kirjoitti meille hyvinkin värikkään kertomuksen siitä mitä taistelua edeltäneenä yönä tapahtui. Bardin mukaan Richardin viimeinen yö

olisi ollut painajaisten täyteinen, kun kaikki hänen käsissään kuolleiden sielut saapuivat kiroamaan häntä ja ennustamaan hänen kaatumistaan, kuiskaten:

”Masennu ja kuole.”

Tohtori John Ashdown-Hill esitti kirjassaan ”The last days of King Richard III” teorian, jonka mukaan kuningas Richard olisi kärsinyt ”Englannin hikitauti” nimisestä sairaudesta, jonka ensimmäinen tunnettu epidemia puhkesikin juuri tuona elokuuna, Tudorin sotilaiden tuodessaan sen Englantiin. Toisaalta Richardin yöunet on hyvinkin saattanut karkottaa edessä häämöttävä taistelu ja siihen kuuluneet käytännön järjestelyt. Shakespeare antaa meille kuitenkin sellaisen vaikutelman, että Richard olisi jo valmiiksi luopunut taistelusta, ennen kuin se edes alkoi, mikä ei ole totta. Verrattessamme Richardin ja Tudorin armeijoita niin Henryllä oli takanaan noin 5,000 miestä, kun taas Richardilla oli 15,000.

Richardin armeija koostui kuitenkin suurelta osin Stanleyyn perheen joukoista, joita veljekset Thomas ja William Stanley johtivat. Kuningas Richard tiesi varsin hyvin ettei veljeksiin voinut luottaa, ellei hänellä olisi heihin yliotetta. Henkensä vakuudeksi Richard ottikin Stanleyyn vanhemman veljen esikoispojan George Stanleyyn pantiksi ja käski hänen isäänsä pysymään lujana tai hänen pojaltaan putoaisi pää.

22. elokuuta kuningas Richard kohtasi Henry Tudorin soisella taistelukentällä, Leicesterin kaupungin lähellä. Taktiikan kannalta Bosworthin taistelu ei ole niinkään mielenkiintoinen, mutta hetken taistelun jälkeen Richard katsoi Stanleyyn liikkumattomia sotilaita ja tivasi, etteivätkö veljekset tulisi hänen apuunsa?

Viestintuoja kertoi kuninkaalle, että Stanley oli sanonut hänellä olevan muitakin poikia.

Richard oli päättänyt, että taitelu Englannin kruunusta päätettäisiin tuona päivänä ja sitä paitsi hän tiesi missä Henry Tudor oli. Keräten ritarinsa ympärilleen Richard lähti viimeiseen hyökkäykseen kohti Tudoria. Hänen onnistui kaataa Henryn lipunkantajaa mutta sitten jalkamiehet tappoivat kuninkaan ratsun ja Richard taisteli hetken aikaa jalan. Henry Tudor oli vain muutaman metrin päässä, mutta hänen henkivartiokaartinsa piiritti Richardin ja hänet tapettiin siihen paikkaan.

Ennen kuolemaansa hän kuitenkin huusi kantavalla äänellä:

”Maanpetos! Maanpetos! Maanpetos!”

Plantagenet dynastian ja Yorkin huoneen viimeinen kuningas makasi nyt kuolleen Henry Tudorin jalkojen juurella. Yksi asia, josta Tudorien ajan historioitsijat eivät ole Richardia moittineet, oli hänen rohkeutensa.

3 NYKYISYYS

3.1 Vuodet 1999-?

Minä ihailen kuningas Richardia juuri hänen kaukonäköisen ajattelunsa vuoksi, uudistukset Englannin laissa, oikeusjärjestelmässä, tiedon jakamisessa ja köyhille suunnatussa avussa. Minusta hän on erittäin hyvä esikuva siitä, miten ihmisen ei pidä antaa periksi, vaikka kaikki ovat häntä vastaan. Rohkeus ja etenkin usko siihen mitä tekee, ovat arvostettuja hyveitä meidän aikanamme, mutta vain harvat harjoittavat niitä.

Ihailen Philippa Langleyta hänen tarmostaan etsiä Richardin hautaa, epäilijöiden suuresta joukosta huolimatta. Philippan paljastaessa kuningas Richardin rekonstruoidut kasvot, maailmalle oli minulle henkeäsalpaava hetki.

Olin suunnilleen 11-vuotias kun tutustuin kuningas Richardin ensimmäisen kerran. Hänen hahmonsa esiintyi Englannin keskiaikaista hovielämää kuvaavassa satiirisarjassa nimeltä: ”Musta Kyy”. Katsellessani tuota sarjaa en nähnyt siinä näyttelijää, vaan oikean kuninkaan. Minusta tuntui kuin olisin löytänyt kauan kadoksissa olleen ystävän ja nyt hän oli palannut luokseni. Aloin siis etsimään tietoa. Valitettavasti etsintöjäni vaikeutti suuresti se, että suomenkielisiä teoksia aiheesta oli suorastaan mahdotonta löytää, joten minun oli kehitettävä englanninkielen osaamistani, jos halusin saada jotain selville.

Lukiessani historian kirjojen sivuja mieleeni nousi kuvia ja aloin piirtämään niitä. Olen tietenkin piirtänyt heti kun opin kävelemään, mutta nyt epämääräisten tuherrusten sijaan, minulla oli selkeä päämäärä ja ennen kaikkea malli. Historiaharrastustani ihmeteltiin jo silloin ja kirjailija nimeltä Kenneth Grahame osaa mielestäni kiteyttää loistavasti sen, miten vastata kysymykseen miksi?

”Ei ole olemassa mitään nyrkkisääntöä mitä oppiaineisiin tulee: ne vain valitaan – tai oikeastaan ne valitsevat sinut – Eikä niiden syntyä tai alkulimaa juurikaan jäljitä.”

Vastahakoinen lohikäärme, Kenneth Grahame, sivu 45

Teini-iässä tutustuin netissä oleviin Richard III Society:n keskustelufoorumeihin, joissa tapasin muita tälle asialle vihkiytyneitä ihmisiä. Vertailimme tietojamme ja ennen kaikkea omia kokemuksiamme kuningas Richardista ja jotkin näistä kuulemistani kertomuksista ovat niin ihmeellisiä, että niitä on vaikea uskoa todeksi.

Tietenkin nuo kertomukset olisi helppoa sivuuttaa vain ylivilkkaan mielikuvituksen tuotteena. Olen yrittänyt ymmärtää miksi ihmiset kiinnostuvat tästä aiheesta. Richard ei jaa fanejaan uskonnon, rodun tai maantieteellisen sijainnin mukaan, vaan kaikki ovat tervetulleita.

Olen kuullut tarinoita, joissa ihmiset uskovat eläneensä hänen kanssaan ja syntyneet sitten uudelleen. Toiset uskovat geneettiseen muistitietoon, mikä tarkoittaa sitä, että uuden ihmisen syntyessä hän ei saa vanhemmiltaan pelkästään elämiseen tarvittavia geenejä vaan myös ”muistoja”, jotka saattavat aiheuttaa takautumaksi taikka Déjà-vu:ksi kutsutun ilmiön. Nämä ”muistot” saattavat geenien ohella periytyä hyvinkin kaukaa mutta tieteellisen näytön puuttuessa, asiaa ei voida todentaa.

Hän on yhteisön jäsenille hyvin tärkeä. Minulle hän on esikuva sinnikkyydestä ja uskosta parempaan.

Kiinnostukseni myöhäiskeskiajan viimeistä kuningasta kohtaan on kestänyt melkein 20 vuotta ja aina löydän jotain uutta.

Philippa Langleyn ja tohtori John Ashdown-Hillin löydöksen ansiosta keskiaika on noussut suuren yleisön tietoisuuteen. Tudorien kirjoittama historia kirjoitetaan melkein kuuden vuosisadan jälkeen uudelleen, tutkimustulosten oikaistessa propagandan.

TEKSTIIN VAIKUTTANEET LÄHTEET

Wilkinson, J. 2009. Richard the young king to be. Iso-Britannia: Amberley Publishing.

Penman, S. 1982. The Sunne in Splendour. Yhdysvallat: A Ballantine Books.

Shakespeare, W. 1591. Richard III. Suomentanut Matti Rossi. Helsinki: WSOY, 2004.

Baldwin, D. 2012, 2013. Richard III. Iso-Britannia: Amberley Publishing.

Grahame, K. 1898. Vastahakoinen Lohikäärme. Suomentanut Mikko Vuorinen. Helsinki: BTJ, 2007

Ashdown-Hill, J. 2010. The Last Days of King Richard III. Iso-Britannia: The History Press.

Tony Robinson's Fact or Fiction. 03.01.2004 Channel 4, Iso-Britannia
Monarchy. 2004-2006 Channel 4, Iso-Britannia

Yksi ensimmäisistä kuningas Richard –kuvistani.

Vuoden 2013 kuningas Richard.